

Hallintovaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi henkilökorttilain, passilain, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n sekä ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta (HE 206/2020 vp): Asia on saapunut hallintovaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- erityisasiantuntija Marja-Leena Härkönen, sisäministeriö
- erityisasiantuntija Suvi Pato-oja, sisäministeriö
- lainsäädäntöneuvos Minna-Kaisa Liukko, ulkoministeriö
- lainsäädäntöneuvos Virpi Koivu, oikeusministeriö
- ylitarkastaja Juhani Ruutu, Poliisihallitus
- varmennehallintopäällikkö Katja Lingonheimo, Digi- ja väestötietovirasto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- valtiovarainministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- Tietosuojavaltuutetun toimisto
- Maahanmuuttovirasto
- Tulli

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi henkilökorttilakia, passilakia, henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia ja ulkomaalaislakia.

Ehdotetut henkilökorttilain ja ulkomaalaislain muutokset täydentäisivät unionin kansalaisten henkilökortteja sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja hei-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

dän perheenjäsenilleen myönnettäviä oleskeluasiakirjoja koskevaa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta.

Henkilökorttilailla säädettäisiin asetusta täydentävästi muun muassa sormenjälkien ottamisesta, henkilökortin teknisestä osasta ja sen tietoturvasta sekä sormenjälkien ja kasvokuvien lukemisesta. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä teknisluonteisia ja selventäviä muutoksia.

Pääministeri Sanna Marinin hallituksen hallitusohjelman mukaan hallitus huolehtii perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisesta sekä torjuu ihmisiin kohdistuvia oikeudenloukkauksia. Erityistä huomiota kiinnitetään ihmisten turvallisuuden paranemiseen, uusiin turvallisuushyönteisiin varautumiseen ja turvallisuuden kokemuksen vahvistamiseen.

Esitetyillä henkilökorttilain, passilain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muutoksilla tuettaisiin hallitusohjelman tavoitetta. Henkilökorttilakiin ehdotetaan lisättäväksi säännös sormenjälkien tallettamisesta henkilökorttirekisteriin. Passilain ja henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain muuttamisella olisi yhteys sormenjälkien tallettamista henkilökorttirekisteriin koskevaan säännökseen, sillä henkilökorttia varten otetut ja henkilökorttirekisteriin talletetut sormenjäljet olisivat hyödynnettävissä passia haettaessa. Passin hakemisen yhteydessä passirekisteriin talletetut sormenjäljet olisivat puolestaan hyödynnettävissä henkilökortin hakemisen yhteydessä.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 2.8.2021, kun asetuksen soveltaminen alkaa.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Yleistä

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettaviksi henkilökorttilakia (663/2016), passilakia (671/2006), henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annettua lakia (616/2019, jäljempänä poliisin henkilötietolaki) ja ulkomaalaislakia (301/2004). Ehdotukset ovat osaksi EU:n suoraan sovellettavaa oikeutta täydentävää sääntelyä, osaksi kansallisiin lähtökohtiin pohjautuvaa sääntelyä.

Unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2019/1157 (jäljempänä EU:n ID-asetus) on tullut voimaan elokuussa 2019. Asetusta aletaan soveltaa 2.8.2021. EU:n ID-asetusta sovelletaan matkustus-oikeudelliseen henkilökorttiin.

Henkilökorttilaissa ehdotetaan säädettäväksi EU:n ID-asetusta täydentävästi muun muassa sormenjälkien ottamisesta, henkilökortin teknisestä osasta ja sen tietoturvasta sekä sormenjälkien ja kasvokuvien lukemisesta. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan tehtäväksi vähäisiä teknisluonteisia ja selventäviä muutoksia. Suomen henkilökorttiprosessin erityispiirteiden johdosta lainsäädäntöön tehtävät täsmennykset ovat tarpeellisia, jotta Suomessa myönnettäviä henkilökortteja voidaan käyttää edelleen asetuksen siirtymäajan päätyttyä matkustusasiakirjoina Euroopassa.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

EU:n ID-asetus ei sisällä oikeusperustaa kansallisen tason tietokantojen perustamiselle tai ylläpitämiselle biometristen tietojen tallentamista varten jäsenvaltioissa, vaan siitä säädetään kansallisessa lainsäädännössä. Käsittelystä on siten säädettävä kansallisesti, mutta sääntelyn on oltava tietosuojaa koskevan unionin oikeuden mukaista.

Henkilökorttiin talletetaan jo nykyisin kasvokuva. Nyt ehdotetun unionin oikeuteen perustuvan ehdotuksen myötä henkilökorttiin talletetaan myös sormenjälkitiedot ja samalla laajennetaan henkilökorttirekisterin tietosisältöä. Kasvokuva ja sormenjälkitiedot ovat EU:n yleisen tietosuojasetuksen 9 artiklassa tarkoitettuja biometrisiä tietoja, ja siten ne kuuluvat erityisiin henkilötietoryhmiin. Ehdotettu muutos merkitsee sitä, että henkilötodistuksina ja matkustusasiakirjoina käytettävät passi ja henkilökortti sisältävät samat biometriset tiedot.

Perustuslakivaliokunta esittää lausunnossaan, että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyhteisyydessä. Perustuslakivaliokunta toteaa, ettei se ole valtiosääntöisen tehtävänsä puitteissa arvioinut lakiehdotusten suhdetta EU:n yleiseen tietosuojasetukseen seikkaperäisesti. Hallintovaliokunnan on siten tarkkaan huolehdittava siitä, että sääntely vastaa tietosuojasetuksessa edellytettyä. Erityistä syytä on kiinnittää huomiota rekisterinpitäjyyttä määrittävän sääntelyn kattavuuteen. Lisäksi lausunnossa on kiinnitetty huomiota sormenjälkitietojen säilytysaikaan. Hallintovaliokunnan on syytä tarkastella ehdotettua sormenjälkitietojen säilytysaikaa myös ID-asetuksen valossa ja tarvittaessa rajata säilytysaikaa.

Hallintovaliokunta toteaa, että esityksessä tarkoitettuun henkilötietojen käsittelyyn tulevat sovellettaviksi tietosuojasetus (luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679) ja sitä täydentävä ja täsmäntävä kansallinen tietosuojalaki (1050/2018). Säädökset sisältävät yksityiskohtaiset säännökset muun muassa henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista, rekisterinpitäjän velvollisuuksista ja rekisteröidyn oikeuksista, tietoturvallisuudesta ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta sekä lainvastaisen henkilötietojen käsittelyn seuraamuksista. Esityksessä ehdotettu henkilötietojen käsittely perustuu tietosuojasetuksen 6 ja 9 artiklassa säädettyyn liikkumavaraan. Valiokunnan näkemyksen mukaan ehdotuksessa on otettu asianmukaisesti huomioon EU-oikeudesta johtuvat vaatimukset ja tietosuojasetuksen mukainen kansallinen liikkumavara sekä tietosuojasetuksen mukaiset henkilötietojen käsittelyn periaatteet, kuten käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi ja säilytyksen rajoittaminen sekä käsittelyn turvallisuus. Toimivalta arvioida sääntelyn EU-oikeuden mukaisuutta on kuitenkin Euroopan unionin tuomioistuimella. Rekisterinpitäjyyden ja sormenjälkitietojen säilytysajan osalta valiokunta viittaa lisäksi jäljempänä lausuttuun.

Kuten EU:n ID-asetuksen, myös esityksen tavoitteena on henkilökorttien luotettavuuden ja turvallisuuden varmistaminen. Kansallisista lähtökohdista säädettävien asioiden taustalla ovat hallitusohjelman tavoitteet siitä, että turvallisuuden tunne vahvistuu ja turvallisuusviranomaisten toimintakyky varmistetaan. Hallintovaliokunta pitää tavoitteita tärkeinä. Valiokunta puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä tästä mietinnöstä ilmenevin huomautuksin ja tarkennusehdotuksin.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Rekisterinpitäjyys

Poliisin henkilötietolain 1 §:n mukaan poliisin henkilötietolakia sovelletaan poliisilain (872/2011) 1 luvun 1 §:ssä tarkoitettujen poliisille kuuluvien tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyyn, jollei muualla laissa toisin säädetä. Henkilökorttirekisterin tiedot kuuluvat poliisin henkilötietolain 11 ja 12 §:ssä tarkoitettuihin henkilötietoihin, joita poliisi saa käsitellä lupahallintoon liittyvien tehtävien ja tietosuoja-asetuksen soveltamisalaan kuuluvien valvontatehtävien suorittamiseksi. Poliisin henkilötietolain 60 §:n mukaan lain 2 luvussa - johon edellä mainitut 11 ja 12 § sisältyvät — tarkoitettujen henkilötietojen sekä Schengenin tietojärjestelmän kansallisen järjestelmän rekisterinpitäjä on Poliisihallitus. Henkilökorttirekisterin rekisterinpitäjästä ei ole säädetty toisin muualla laissa, joten rekisterinpitovastuu määrittyy poliisin henkilötietolain 60 §:n mukaisesti. Valiokunta katsoo, että rekisterinpitäjästä ei ole tämän vuoksi tarpeen säätää erikseen henkilökorttilaissa.

EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 1 kohdan mukaan rajoittamatta asetuksen (EU) 2016/679 soveltamista jäsenvaltioiden on varmistettava ID-asetuksen soveltamista varten kerättyjen ja tallennettujen tietojen turvallisuus, eheys, aitous ja luottamuksellisuus. EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaan ID-asetuksessa henkilökorttien ja oleskeluasiakirjojen myöntämisestä vastaavat viranomaiset katsotaan asetuksen (EU) 2016/679 4 artiklan 7 kohdassa tarkoitetuksi rekisterinpitäjäksi, ja ne ovat vastuussa henkilötietojen käsittelystä.

Artiklan rekisterinpitoa koskeva 2 kohta ei valiokunnan näkemyksen mukaan edellytä täydentävää kansallista sääntelyä. Henkilökortin myöntämisestä vastaa henkilökorttilain 18 §:n mukaisesti poliisilaitos lukuun ottamatta ulkomailla oleskelevia Suomen kansalaisia, joille henkilökortin myöntää Suomen edustusto. Poliisin tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyn rekisterinpitovastuu on keskitetty Poliisihallitukselle, joka toimii poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1 §:n mukaisesti muiden poliisiyksiköiden kuin suojelupoliisin osalta poliisin ylijohdona. Ulkoasiainhallinnon osalta rekisterinpidosta vastaa ulkoministeriö, jolle ulkoasiainhallintolain (204/2000) mukaan kuuluu edustustojen yleinen ohjaus ja valvonta.

Ehdotettuun henkilökorttilain 5 b §:ään sisältyy henkilökortin teknisen osan tietoturvaan koskeva erityissäännös, jolla edistetään tietojen turvallisuutta, eheyttä, aitoutta ja luottamuksellisuutta EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 1 kohdassa tarkoitettulla tavalla ja varmistetaan tietoturvaan liittyvien vastuiden kohdentuminen oikeille tahoille. Voimassa olevaan passilain 5 c §:ään sisältyy vastaava säännös passin teknisen osan tietoturvasta. Henkilökortin teknisen osan tietoturvasta vastaavat Poliisihallitus ja ulkoministeriö. Poliisihallitus on siten vastuutaho poliisilaitosten myöntämien henkilökorttien osalta. Vastaavasti edustustojen osalta on vain yksi vastuutaho, joka on ulkoministeriö. Lisäksi Digi- ja väestötietoviraston vastuulla on huolehtia kansalaisvarmenteen tietoturvasta, jota koskevista vaatimuksista säädetään myös sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014 (eIDAS-asetus). Sirun tietojen aitous, eheys, oikeellisuus ja alkuperäisyys varmistetaan Digi- ja väestötietoviraston allekirjoitusvarmenteella tehtävällä sähköisellä allekirjoituksella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Sormenjälkitietojen säilytysajat

EU:n ID-asetuksen johdantokappaleen 21 kohdan mukaan asetus ei anna oikeusperustaa kansallisen tason tietokantojen perustamiselle tai ylläpitämiselle biometristen tietojen tallentamista varten jäsenvaltioissa. Kansallisten tietokantojen perustaminen ja ylläpitäminen kuuluu kansallisen lainsäädännön piiriin, jonka on oltava tietosuojaa koskevan unionin oikeuden mukainen.

Kansallisesta henkilökorttirekisteristä säädetään henkilökorttilain 31 §:ssä. Henkilökorttirekisteriin talletetaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti pääosin vastaavat tiedot kuin passirekisteriin, josta säädetään passilain 29 §:ssä. Biometrisistä tiedoista henkilökorttirekisteriin talletetaan jo voimassa olevan henkilökorttilain nojalla henkilökortin hakijan kasvokuva. Esityksessä ehdotetaan, että henkilökorttirekisteriin talletetaan myös biometrisiin tunnisteisiin kuuluvat sormenjäljet vastaavasti kuin passirekisteriin.

Henkilökorttirekisterin ja passirekisterin tietojen poistamisesta säädetään poliisin henkilötietolain 38 §:ssä. Tietojen sallittua säilytysaikaa pidennettiin lain kokonaisuudistuksen yhteydessä. Lupahallinto- ja valvontatehtävien suorittamiseksi käsiteltävät henkilötiedot on poistettava viimeistään kahdenkymmenen vuoden kuluttua päätöksestä tai sen raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai henkilötiedon merkitsemisestä. Kyse on enimmäissäilytysajasta. Kahdenkymmenen vuoden enimmäissäilytysaika on valiokunnan mielestä välttämätön myös biometristen tunnisteiden osalta, jotta henkilökortin ja passin hakijoiden luotettava tunnistaminen voidaan varmistaa. Vertaamalla asiakirjan hakijan biometrisia tunnisteita rekisterissä oleviin tietoihin pyritään estämään muun muassa oikeudeton esiintyminen toisena henkilönä sekä henkilökortin hakeminen usealla eri henkilöllisyydellä. Luotettavilla ja turvallisilla matkustusasiakirjoilla ehkäistään paitsi asiakirjaturvallisuuden puutteista johtuvia väärinkäytöksiä myös sissiseen turvallisuuteen kohdistuvia uhkia.

Poliisin oikeus käyttää passirekisterin ja henkilökorttirekisterin tietoja muihin kuin asiakirjan myöntämistä ja valmistamista koskeviin tarkoituksiin on poliisin henkilötietolaissa rajattu tilanteisiin, joissa on kyse tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamisesta. Rekisteröidyn perusoikeuksia ja etuja suojaavat tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen tietosuojalain mukaiset rekisteröidyn oikeudet, joita sovelletaan poliisin henkilötietojen käsittelyyn lukuun ottamatta tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa. Rekisterinpitäjän on toteutettava myös yleislainsäädännössä edellytetyt asianmukaiset ja erityiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien suojaamiseksi. Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevalta käsittelyltä edellytetyistä suojatoimenpiteistä säädetään tietosuoja-asetusta täydentävästi tietosuojalain 6 §:ssä.

Kuten edellä on todettu, tietosuojan yleislainsäädäntö sisältää yksityiskohtaiset säännökset paitsi henkilötietojen käsittelyn yleisistä periaatteista ja rekisteröidyn oikeuksista myös muun muassa rekisterinpitäjän vastuusta ja velvollisuuksista, tietoturvallisuudesta ja henkilötietojen käsittelyn valvonnasta. Henkilökorttirekisterin rekisterinpitäjänä toimivan Poliisihallituksen on noudatettava näitä säännöksiä kaikessa henkilötietojen käsittelyssä.

Uusi poliisin henkilötietolaki on tullut voimaan 1.6.2019. Selvityksen mukaan uuden lainsäädännön mukaisia henkilötietojen säilytysaikoja sekä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn toimivuutta on tarkoitus arvioida sisäministeriön asetta-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

massa hankkeessa, jonka tehtävänä on seurata ja arvioida poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa Poliisihallituksessa ja sen alaisessa poliisihallinnossa eduskunnan edellyttämällä tavalla ja laatia ehdotus asiaa koskevaksi selvitykseksi eduskunnan hallintovaliokunnalle (EV 318/2018 vp — HaVM 39/2018 vp).

Kasvokuvien ja sormenjälkitietojen lukeminen

EU:n ID-asetuksen 3 artiklan 5 kohdan mukaan biometriset tiedot eli haltijan kasvokuva ja sormenjäljet sisällytetään erittäin turvalliseen tallennusvälineeseen. Lukuoikeudet kohdistuvat siten henkilökortin tekniseen osaan, johon talletetaan henkilökortin haltijan kasvokuva ja sormenjäljet. Ehdotetun henkilökorttilain 5 a §:n mukaan henkilökortin tekniseen osaan talletetut sormenjäljet ja kasvokuvan saa lukea vain EU:n ID-asetuksessa säädetyllä tavalla.

EU:n ID-asetuksen 11 artiklan 6 kohdan mukaan henkilökorttien tallennusvälineeseen tallennettuja biometrisiä tietoja saa käyttää ainoastaan toimivaltaisten kansallisten viranomaisten ja unionin virastojen asianmukaisesti valtuutettu henkilöstö unionin oikeuden ja kansallisen lainsäädännön mukaisesti a) henkilökortin tai oleskeluasiakirjan aitouden todentamiseen; b) asiakirjan haltijan henkilöllisyyden todentamiseen vertaamalla biometrisiä tunnisteita suoraan saatavilla ja verrattavissa oleviin tunnisteisiin tilanteessa, jossa henkilökortti tai oleskeluasiakirja on lain mukaan esitettävä.

Passien osalta oikeudesta sirun sormenjälkitietojen lukemiseen säädetään passilain (671/2006) 5 b §:ssä. Lainkohdan perusteluiden (HE 234/2008 vp, s. 44) mukaan poliisi voi lukea siruun talletettuja sormenjälkiä henkilöllisyyden varmistamiseksi myös esitutkintaan ja muuhun poliisitutkintaan liittyvien toimivaltuuksiensa nojalla. Poliisin oikeus lukea siruun talletetut sormenjäljet rajoittuu EU:n passiasetuksen mukaisesti vain asiakirjan aitouden toteamiseen ja henkilöllisyyden varmistamiseen. Säännös ei mahdollista esimerkiksi rikosten selvittämistä siruun talletettujen sormenjälkien avulla.

Ehdotettu henkilökorttilain 5 a § mahdollistaa passilakia vastaavasti henkilökortin siruun talletettujen sormenjälkitietojen lukemisen myös esitutkintaan ja muuhun poliisitutkintaan liittyvissä poliisin tehtävissä. Muuta poliisitutkintaa on esimerkiksi työtapaturman tutkinta.

Toisin kuin passilaissa, ehdotetussa säännöksessä ehdotetaan huomioitavaksi myös esitutkintaviranomaisiin kuuluvien Rajavartiolaitoksen ja Tullin tarve lukea henkilökortin siruun talletettuja sormenjälkiä henkilöllisyyden varmistamiseksi omien toimivaltuuksiensa puitteissa. Hallituksen esityksessä Tullin toimivalta lukea henkilökortin siruun talletettuja sormenjälkiä on rajattu ainoastaan rajatarkastustehtävien suorittamiseen. Valiokunta katsoo, että sääntelyä on Tullia koskevilta osin tarpeen tarkistaa, ja valiokunta viittaa yksityiskohtaisissa perusteluissa tarkemmin esitettyyn.

Alaikäisen henkilökortti ja tekninen osa

Voimassa olevan henkilökorttilain 16 §:n 1 momentin mukaan alaikäiselle hakijalle voidaan myöntää henkilökortti, jos huoltajat siihen suostuvat. Pykälän 2 momentin mukaan, jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada suostumusta ja jos

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

ratkaisun viivästyemisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, henkilökortti voidaan myöntää ilman tämän suostumusta. Pykälän 3 momentissa säädetään, että alaikäiselle hakijalle voidaan ilman huoltajien suostumusta myöntää alaikäisen henkilökortti.

Ehdotetun henkilökorttilain 5 §:n 1 momentin mukaan henkilökortissa on tekninen osa, johon talletetaan kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asioinnin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja kansalaisvarmenteisiin liittyvät muut välttämättömät tekniset tiedot. Pykäläehdotuksen 4 momentin mukaan alaikäisen henkilökortissa ja väliaikaisessa henkilökortissa ei ole pykälässä tarkoitettua teknistä osaa. Ehdotettu 4 momentti vastaa voimassa olevan henkilökorttilain 5 §:n 3 momenttia.

Voimassa olevan henkilökorttilain 3 §:n mukaan henkilökorttiin sisältyy väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 61 §:n 3 momentissa tarkoitettu Digi- ja väestötietoviraston myöntämä kansalaisvarmenne. Pykälän 2 momentin mukaan, mitä 1 momentissa säädetään, ei koske alaikäisen henkilökorttia eikä 15 §:ssä tarkoitettua väliaikaista henkilökorttia. Erityisessä alaikäisen henkilökortissa ei ole teknistä osaa eikä siten kansalaisvarmennetta, joka mahdollistaa sähköisen asioinnin.

Asiantuntijakuulemisissa valiokunnan huomiota on kiinnitetty siihen, että sosiaali- ja terveydenhuollossa alaikäisillä on tietyin edellytyksin oikeus hoitaa asiaansa ilman huoltajan suostumusta ja huoltajien tietämättä. Palveluita toteutetaan yhä suuremmassa määrin sähköisinä, eikä sen vuoksi ole pidetty perusteltuna sitä, että alaikäisen henkilökortista jätetään sähköisen asioinnin mahdollistava tekninen osa pois.

Hallintovaliokunta katsoo, että asia tulee ensin asianmukaisesti selvittää. Erityisesti on tarpeen selvittää sitä, mitä vaikutuksia teknisen osan lisäämisellä olisi kyseisen erityisen henkilökortin haltijalle eli alaikäiselle lapselle. Myös esimerkiksi teknisen osan lisäämisestä aiheutuvat taloudelliset vaikutukset niin henkilökortin myöntävän viranomaisen kuin kortinhakijankin kannalta tulee selvittää. Koska kansalaisvarmenne on Digi- ja väestötietoviraston myöntämä, asiaa on tarpeen käsitellä yhteistyössä valtiovarainministeriön ja Digi- ja väestötietoviraston kanssa. Valiokunta pitää siten tarkoituksenmukaisena, että alaikäisiä koskevia sähköisen asioinnin kysymyksiä arvioidaan valtiovarainministeriön hankkeessa digitaalisesta henkilöllisyydestä, kuten hallituksen esityksen perusteluissakin todetaan.

Hallinnollinen taakka

Esityksen perusteluissa on arvioitu muun muassa esityksen taloudellisia vaikutuksia, viranomaisvaikutuksia sekä vaikutuksia kansalaisten kannalta. Esityksellä ei ole arvioitu olevan yrityksiin kohdistuvia vaikutuksia. Vaikutusarvioinnissa ei ole kuitenkaan kiinnitetty varsinaista huomiota esityksestä mahdollisesti aiheutuvaan hallinnolliseen taakkaan.

Hallintovaliokunta toteaa, että EU:n ID-asetuksen täydentämiseksi henkilökorttilakiin ehdotettu sääntely sormenjälkien ottamisesta lisää työtä poliisilaitoksilla ja Suomen edustustoissa ja kansalaisten kannalta ehdotus merkitsee henkilökohtaista asiointia kyseisissä viranomaisissa. Säännös lisää siten viranomaisten ja kansalaisten hallinnollista taakkaa. Myös henkilökortin teknisen osan tietoturvasääntely aiheuttaa asianomaisille viranomaisille hallinnollista taakkaa. Toisaalta taak-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

kaa keventää ehdotus sormenjälkien ja kasvokuvien lukuoikeudesta, jolla helpotetaan henkilöllisyyden todentamista laissa säädetyissä viranomaisissa.

Kansallisista lähtökohdista ehdotetaan henkilökortin hakutilanteessa otettujen sormenjälkitietojen tallettamista henkilökorttirekisteriin, jossa ne ovat hyödynnettävissä myös passia haettaessa. Passin hakemisen yhteydessä passirekisteriin talletetut sormenjäljet ovat puolestaan hyödynnettävissä henkilökortin hakemisen yhteydessä. Näillä ehdotuksilla kevennetään hallinnollista taakkaa, jota aiheutuu poliisilaitoksille ja edustustoille matkustusasiakirjojen myöntämisessä.

Sormenjälkitietojen tallettaminen henkilökorttirekisteriin ja niiden hyödyntäminen myös passin hakemisen yhteydessä lain edellytysten täytyessä vähentää asiakkaan käyntitarvetta poliisilaitoksella. Henkilökortin tai passin hakija voi asioida tällöin sähköisesti ja hakijan tunnistaminen perustuu vahvaan sähköiseen tunnistamiseen. Näin matkustusasiakirjojen hakemista helpotetaan eikä hakijan tarvitse käydä henkilökohtaisesti asioimassa henkilökorttiviranomaisen luona uusia matkustusasiakirjaa.

Hallintovaliokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyviä ehdotuksia perusteltuina. Valiokunta haluaa kuitenkin tässä yhteydessä korostaa yleisesti sitä seikkaa, että lainsäädännöllä ei pidä aiheuttaa kansalaisille, viranomaisille tai yrityksille tarpeetonta hallinnollista taakkaa. Hallinnollisella taakalla on usein taloudellisia vaikutuksia, mutta sillä voi olla vaikutuksia myös esimerkiksi kansalaisten arkeen. Sen vuoksi on tärkeää, että vaikutusarvioinneissa tarkastellaan säädösehdotusten vaikutuksia myös hallinnollisen taakan näkökulmasta, olipa kyse sitten EU-säätelyn tai kansallisen lainsäädännön valmistelusta.

Passirekisteriin ja henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkitietojen käyttötarkoitukset

Vastaavasti kuin passin osalta myös henkilökortin osalta kansalliseen rekisteriin talletettujen biometristen tietojen sallitut käsittelytarkoitukset poikkeavat asiakirjan sirulle talletettujen tietojen käyttöoikeuksista. Tietojen käyttämiseen varsinaisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen ulkopuolelle jääviin tarkoituksiin on perustuslakivaliokunnan mielestä kyseessä olevan kaltaisten laajojen biometrisiä tunnisteita sisältävien rekisterien yhteydessä ollut syytä suhtautua kielteisesti. Käyttötarkoitussidonnaisuudesta voidaan tällöin tehdä vain täsmällisiä ja vähäisiä luonnehdittavia poikkeuksia. Säätely ei saa johtaa siihen, että muu kuin alkuperäiseen käyttötarkoitukseen liittyvä toiminta muodostuu rekisterin pääasialliseksi tai edes merkittäväksi käyttötavaksi (esim. passilain muuttamista koskeva PeVL 14/2009 vp — HE 234/2008 vp).

Edellä viitattu hallituksen esitys HE 234/2008 vp ei sisältänyt ehdotusta passien sormenjälkitietojen käyttämisestä vakavimpien rikosten selvittämisessä. Sen sijaan esitys sisälsi ehdotuksen siitä, että poliisi olisi saanut käyttää passin sormenjälkitietoja henkilöllisyyden selvittämiseksi suorittaessa sellaista poliisin yksittäistä tehtävää, joka välttämättä edellyttää henkilöllisyyden varmistamista. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta säännös on hyväksytty eduskuntakäsittelyssä muutettuna (HaVM 9/2009 vp). Nykyiseen poliisin henkilötietolakiin otettiin sisällöltään vastaava säännös, joka koskee passin sormenjälkitietojen lisäksi myös passirekisteriin ja henkilökorttirekisteriin talletettavia biometrisia kasvokuvia. Voimassa olevan poliisin henkilötietolain 15 §:n 2 momentin mukaan henkilökorttilaissa ja passilaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä biometrisiä tietoja saa käyttää muuhun kuin asiakirjan myöntämistä ja valmista-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

mista koskeviin tarkoituksiin vain, jos se on välttämätöntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden tai muun katastrofin taikka rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi. Oikeus tiedon käyttöön on vain sillä, jonka työtehtävien hoitaminen välttämättä edellyttää tiedon käyttöä. Vertaamista varten otettuja tietoja voidaan käyttää vain vertaamisen ajan, ja ne on hävitettävä välittömästi sen jälkeen.

Sisäministeriössä on tehty vuonna 2014 arviomuistio passisormenjälkitietojen käyttämisestä vakavimpien rikosten torjunnassa (sisäministeriön julkaisu 20/2014). Arviomuistion mukaan sormenjälkien hyödyntäminen rikostorjunnassa vaatisi perustuslakivaliokunnan mukaan selkeää yhteyttä passirekisterin sormenjälkien alkuperäiseen keräämis- ja tallettamistarkoitukseen. Tällaista selkeää yhteyttä vakavimpien rikosten torjumisen ja passisormenjälkien alkuperäisen keräämis- ja tallettamistarkoituksen välillä ei työryhmän selvityksen perusteella löytynyt. Tuolloin todettiin, että passirekisterin osalta pääasiallisena käyttötarkoituksena voidaan pitää henkilön luotettavaa tunnistamista ja asiakirjan aitouden varmistamista. Näin ollen passirekisteriin talletettujen sormenjälkitietojen käytön laajentaminen vakavimpien rikosten selvittämiseen ei ollut työryhmän enemmistön näkemyksen mukaan mahdollista.

Euroopan unionissa on vastikään toteutettu laaja tietosuojalainsäädännön kokonaisuudistus. Samanaikaisesti EU-lainsäädännössä on ollut havaittavissa kehityskulku, jossa sormenjälkien hyödyntäminen rikostorjunnassa on rajoitetusti mahdollista. Perustuslakivaliokunta on arvioinut tämäntyyppistä käyttötarkoitussidonnaisuudesta poikkeamista muun muassa nykyistä poliisin henkilötietolakia koskevassa lausunnossaan PeVL 51/2018 vp (s. 13—14). Mainitussa lausunnon kohdassa kyse on ollut ehdotuksesta, jonka mukaan ulkomaalaislain (301/2004) 131 §:n perusteella käsiteltäviä biometrisiä tietoja olisi voitu jatkossa käyttää alkuperäisen käyttötarkoituksen lisäksi silloin, jos tietojen käyttäminen on välttämätöntä Eurodac-asetuksessa tarkoitettujen terrorismirikosten ja muiden vakavien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta säännösehdotuksen viittaus on täsmennetty viittaukseksi sellaisiin rikoslain rikoksiin, joilla on kiinteä yhteys alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen (HaVM 39/2018 vp).

Hallintovaliokunta pitää tärkeänä, että passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi (esimerkiksi haavoittuvassa asemassa olevaan henkilöön kohdistuneen törkeän seksuaalirikoksen ja siihen liittyvän henkirikoksen selvittämiseksi). Hallintovaliokunta edellyttää, että sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset tällaiselle lainmuutokselle joko osana edellä mainittua poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa koskevaa selvitystä tai antaa hallintovaliokunnalle asiasta erillisen selvityksen viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä. (*Valiokunnan lausumaehdotus*)

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Laki henkilökorttilain muuttamisesta

5 a §. Sormenjälkien ja kasvokuvien lukeminen. Henkilökortin tekniseen osaan talletetut sormenjäljet ja kasvokuvan saa lukea vain EU:n ID-asetuksessa säädetyllä tavalla. Ehdotuksen mu-

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

kaan sormenjälkiä saavat lukea 18 §:ssä tarkoitettu henkilökorttivanomainen, poliisi ja Rajavartiolaitos. Lisäksi sormenjälkiä saa lukea Tulli silloin, kun se hoitaa rajatarkastusviranomaisen tehtäviä.

Tullin toimivaltuudesta rajatarkastuksen toimittamiseen säädetään tullilain (304/2016) 31 §:ssä. Tullimiehellä on oikeus rajatarkastuksen toimittamiseen rajavartiolain (578/2005) 28, 28 a, 36 ja 38 §:ssä rajavartiomiehelle säädetyin toimivaltuuksin. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan Tullin rooli rajatarkastustehtävissä rajautuu kuitenkin 1-linjan rajatarkastuksiin rahti- ja kalastus-alusliikenteessä sekä tavaraliikenteessä Vaalimaan ja Nuijamaan rajanylityspaikoilla.

Tullin asemasta esitutkintaviranomaisena säädetään esitutkintalaissa (805/2011). Tullin toimivallasta suorittaa esitutkintaa säädetään rikostorjunnasta Tullissa annetussa laissa (623/2015). Rikostorjunnasta Tullissa annetun lain 2 luvun 15 §:ssä säädetään henkilöllisyyden selvittämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan tullirikostorjunnan tullimiehellä on Tullille säädetyin yksittäisen tehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa. Lain 1 luvun 2 §:n 2 kohdan mukaan tullirikostorjunnalla tarkoitetaan tullirikoksen estämistä, paljastamista ja selvittämistä. Pykälän 4 kohdan mukaan tullirikoksen paljastamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, joiden tavoitteena on selvittää, onko esitutkinnan aloittamiselle esitutkintalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tarkoitettua perustetta, ja pykälän 5 kohdan mukaan tullirikoksen selvittämisellä tarkoitetaan tullirikoksen esitutkintaa. Tullilla on näissä tehtävissä myös toimivalta selvittää asianosaisen henkilöllisyys.

Edellä olevan perusteella valiokunta katsoo, että ehdotetun 5 a §:n 1 momenttia on tarpeen tarkistaa siten, että siinä huomioidaan myös Tullin asema esitutkintaviranomaisena. Valiokunta ehdottaa sen vuoksi 1 momentin kolmannen virkkeen muuttamista kuulumaan seuraavasti: "Lisäksi sormenjälkiä saa lukea Tulli silloin, kun se *toimii esitutkintaviranomaisena tai* hoitaa rajatarkastusviranomaisen tehtäviä."

12 §. Henkilökorttihakemuksen liitteet. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan viittaukset lastensuojelulain (417/2007) 45 §:ään tulee olla henkilökorttilaissa ja passilaissa yhdenmukaiset ja viittaus lastensuojelulain 45 §:n 1 momenttiin on riittävä. Näin ollen valiokunta ehdottaa, että ehdotetun pykälän 2 momentin viittaus lastensuojelulakiin tarkennetaan kohdentumaan lastensuojelulain 45 §:n 1 momenttiin.

2. Laki passilain muuttamisesta

7 §. Alaikäisen passihakemus. Myös tämän pykälän 2 momentti sisältää viittauksen lastensuojelulain 45 §:ään. Selvityksen mukaan viittausten tulee olla henkilökorttilaissa ja passilaissa yhdenmukaiset ja viittaus lastensuojelulain 45 §:n 1 momenttiin on riittävä. Sen vuoksi valiokunta ehdottaa, että viittaus tarkennetaan kohdentumaan lastensuojelulain 45 §:n 1 momenttiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Hallintovaliokunnan päätösehdotus:

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 206/2020 vp sisältyvät 3. ja 4. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 206/2020 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Eduskunta hyväksyy yhden lausuman. (Valiokunnan lausumaehdotus)

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

henkilökorttilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilökorttilain (663/2016) 4, 5, 10, 12, 19, 25, 26 ja 31 §,
sellaisena kuin niistä on 31 § laissa 620/2019, ja
lisätään lakiin uusi 5 a, 5 b, 9 a ja 15 a § seuraavasti:

4 §

Henkilökortin sisältö

Henkilökorttiin merkitään kortinhaltijan sukunimi, etunimet, sukupuoli, syntymäaika ja henkilötunnus, henkilökortin myöntämispäivä ja viimeinen voimassaolopäivä, henkilökortin myöntänyt viranomainen, kortin numero ja Suomen kansalaisten osalta tieto kansalaisuudesta. Henkilökortissa on lisäksi kortinhaltijan valokuva ja nimikirjoitus.

Jos henkilökorttiin sisältyy kansalaisvarmenne, korttiin merkitään tieto varmenteen myöntäjästä.

Alaikäisen henkilökorttiin, ulkomaalaisen henkilökorttiin, väliaikaiseen henkilökorttiin ja 17 §:n 3 momentissa tarkoitettuun henkilökorttiin merkitään lisäksi tieto siitä, että korttia ei voida käyttää matkustusasiakirjana.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitetun nimikirjoituksen merkitsemisestä henkilökorttiin.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

5 §

Henkilökortin tekninen osa ja sen sisältö

Henkilökortissa on tekninen osa, johon talletetaan kansalaisvarmenteen tiedot, sähköisen asioinnin edellyttämät kortinhaltijan tunnistautumistiedot ja kansalaisvarmenteisiin liittyvät muut välttämättömät tekniset tiedot.

Henkilökortin tekniseen osaan voidaan tallettaa myös 4 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot.

Edellä 2 §:n 1 momentissa tarkoitetun henkilökortin tekniseen osaan talletetaan 1 momentissa tarkoitettujen tietojen lisäksi kortin haltijan kasvokuva ja sormenjäljet tarvittavine lisätietoineen ja muut tiedot. Tietojen tallettamisesta säädetään unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1157, jäljempänä *EU:n ID-asetus*.

Alaikäisen henkilökortissa ja väliaikaisessa henkilökortissa ei ole tässä pykälässä tarkoitettua teknistä osaa.

5 a §

Sormenjälkien ja kasvokuvien lukeminen

Henkilökortin tekniseen osaan talletetut sormenjäljet ja kasvokuvan saa lukea vain EU:n ID-asetuksessa säädetyllä tavalla. Sormenjälkiä saavat lukea 18 §:ssä tarkoitettu henkilökorttivirusomainen, poliisi ja Rajavartiolaitos. Lisäksi sormenjälkiä saa lukea Tulli silloin, kun se **toimii esitutkintaviranomaisena tai** hoitaa rajatarkastusviranomaisen tehtäviä.

Sormenjälkiä ja kasvokuvaa luettaessa henkilökortinhaltijalta saa ottaa sormenjäljet tai kasvokuvan ja verrata niitä henkilökortin tekniseen osaan talletettuihin sormenjälkiin tai kasvokuvaan henkilökortin aitouden toteamiseksi ja henkilökortinhaltijan henkilöllisyyden varmistamiseksi. Vertaamista varten otettuja tietoja saa käyttää vain vertaamisen ajan, ja ne on hävitettävä välittömästi sen jälkeen.

Sisäministeriö päättää sormenjälkien lukuoikeuksien myöntämisestä ulkomaan viranomaiselle ja niiden peruuttamisesta.

5 b §

Henkilökortin teknisen osan tietojen tietoturva

Poliisihallitus huolehtii siitä, että henkilökortin tekniseen osaan talletetut tiedot suojataan EU:n ID-asetuksen ja sen soveltamiseksi annettujen säännösten mukaisesti tunkeutumista sekä luvaton lukemista, muuttamista, käyttöä ja muuta luvaton käsittelyä vastaan.

Ulkoministeriö huolehtii siitä, että 9 §:ssä tarkoitetun Suomen edustuston myöntämän henkilökortin tekniseen osaan talletetut tiedot suojataan EU:n ID-asetuksen ja sen soveltamiseksi annettujen säännösten mukaisesti tunkeutumista sekä luvaton lukemista, muuttamista, käyttöä ja muuta luvaton käsittelyä vastaan.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Tekniseen osaan talletettujen tietojen aitouden ja eheyden varmistamiseen liittyvät sekä sormenjälkien lukemisessa tarvittavat varmenteet luo Digi- ja väestötietovirasto. Digi- ja väestötietovirasto huolehtii kansalaisvarmenteen tietoturvasta.

9 a §

Sormenjälkien ottaminen

Henkilökortinhakijalta otetaan henkilökorttia haettaessa sormenjäljet. Sormenjäljet ottaa henkilökortin myöntävä viranomainen.

Hakijalta ei kuitenkaan oteta sormenjälkiä, jos:

- 1) hakija on alle 12-vuotias;
- 2) niitä ei saada iän, vamman, sairauden, fyysisen esteen tai muun vastaavan syyn vuoksi.

Hakijan on pyydettäessä esitettävä luotettava selvitys syystä, joka estää sormenjälkien ottamisen, sekä arvio syyn kestosta.

Sormenjäljet talletetaan henkilökortin tekniseen osaan sekä henkilökorttirekisteriin. Henkilökorttirekisteriin talletetut sormenjäljet on pidettävä erillään rikoksesta epäiltyjen henkilötuntemerkeistä.

Tarkempia säännöksiä sormenjälkien ottamisesta voidaan antaa sisäministeriön asetuksella.

10 §

Henkilökohtainen läsnäolo henkilökorttia sähköisesti haettaessa

Hakijan ei tarvitse saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse henkilökorttia sähköisesti haettaessa, jos:

1) hakijalle on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana myönnetty sellainen 2 §:n 1 momentissa tarkoitettu henkilökortti tai passi, jota haettaessa hakija on henkilökohtaisesti asioinut viranomaisen luona ja häneltä on otettu sormenjäljet;

2) hakija on 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa myönnettäessä ollut yli 12-vuotias; ja

3) hakijalta on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana otettu nimikirjoitusnäyte henkilökorttia tai passia varten eikä hakijan suku- tai etunimi ole tämän jälkeen muuttunut.

Hakijan ei tarvitse saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse ulkomaalaisen henkilökorttia sähköisesti haettaessa, jos:

1) hakijalle on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana myönnetty ulkomaalaisen henkilökortti, jota haettaessa hakija on henkilökohtaisesti asioinut viranomaisen luona;

2) hakija on 1 kohdassa tarkoitettua asiakirjaa myönnettäessä ollut yli 12-vuotias; ja

3) hakijalta on henkilökorttihakemusta edeltävän kuuden vuoden aikana otettu nimikirjoitusnäyte ulkomaalaisen henkilökorttia varten eikä hakijan suku- tai etunimi ole tämän jälkeen muuttunut.

Hakijan tulee kuitenkin saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse, jos se on hakijan tunnistamiseksi, uuden nimikirjoitusnäytteen antamiseksi tai muusta erityisestä syystä tarpeen.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, ei sovelleta haettaessa henkilökorttia Suomen edustustolta eikä haettaessa alaikäisen henkilökorttia tai väliaikaista henkilökorttia.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

12 §

Henkilökorttihakemuksen liitteet

Hakemukseen on liitettävä hakijan kasvokuva, josta hakija on hyvin tunnistettavissa.

Alaikäisen hakijan henkilökorttihakemukseen on liitettävä hänen huoltajiensa suostumus. Jos alaikäinen on otettu Suomessa sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan, hakemukseen on liitettävä lastensuojelulain (417/2007) 45 §:n 1 ~~ja~~ 2 momentissa tarkoitetun viranhaltijan suostumus. Jos alaikäiselle ulkomaalaiselle hakijalle on määrätty kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain (746/2011) 39 §:ssä tarkoitettu edustaja, hakemukseen on liitettävä tämän suostumus. Haettaessa alaikäisen henkilökorttia hakemukseen ei tarvitse liittää tässä momentissa tarkoitettua suostumusta.

Asevelvollisen on henkilökorttia hakiessaan esitettävä selvitys siitä, ettei henkilökortin myöntämiselle ole 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa tai 19 §:n 4 momentissa tarkoitettua estettä. Todistus, jolla asevelvollinen voi osoittaa esteettömyyden henkilökortin saamiselle, voi olla sotilaspassi, rauhan ajan palveluksesta vapautetulle annettu kutsuntatodistus tai muu vastaava päätös, kokonaan asepalveluksesta vapautetulle annettu kutsuntatodistus, sotilasviranomaisen antama esteettömyystodistus tai siviilipalvelustodistus.

Väliaikaista henkilökorttia haettaessa hakijan on esitettävä luotettava selvitys syystä, joka edellyttää väliaikaisen henkilökortin myöntämistä, sekä selvitys siitä, kuinka pitkäksi ajaksi hän tarvitsee henkilökortin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hakemukseen vaadittavista liitteistä. Sisäministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kasvokuvaa koskevista teknisistä ja muista vaatimuksista.

15 a §

Tilapäinen henkilökortti

Henkilökortti voidaan myöntää tilapäisenä, jos hakijalta ei 9 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitusta syystä oteta sormenjälkiä ja syy on tilapäinen.

19 §

Henkilökortin voimassaoloaika

Henkilökortti myönnetään viideksi vuodeksi, jollei 2—6 momentissa toisin säädetä.

Ulkomaalaisen henkilökortti myönnetään viideksi vuodeksi, kuitenkin enintään hakijan oleskeluluvan tai oleskelukortin voimassaoloajaksi.

Henkilökortti voidaan myöntää viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi 17 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle.

Asevelvolliselle voidaan myöntää henkilökortti enintään sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 28 vuotta, jollei hän osoita, ettei maanpuolustusvelvollisuus ole esteenä henkilökortin myöntämiselle tätä pidemmäksi ajaksi, taikka jollei erityisen painavista syistä muuta johdu.

Väliaikainen henkilökortti myönnetään siksi ajaksi, jota sen myöntämistä edellyttävä erityinen syy vaatii, kuitenkin enintään neljäksi kuukaudeksi.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Jos hakijalta ei 9 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettu syyistä oteta sormenjälkiä ja syy on tilapäinen, henkilökortti myönnetään enintään 12 kuukaudeksi.

25 §

Henkilökortin peruuttamisen edellytykset

Henkilökortti peruutetaan, jos:

- 1) kortinhaltija menettää Suomen kansalaisuuden tai vapautetaan siitä;
- 2) kortinhaltija sitä pyytää;
- 3) se katoaa ennen hakijalle luovuttamista tai kortinhaltija ilmoittaa sen kadonneeksi tai anastetuksi;
- 4) alaikäiselle hakijalle myönnetyn henkilökortin edellytyksenä on ollut huoltajien suostumus ja huoltaja peruuttaa suostumuksensa; tai
- 5) alaikäinen on otettu huostaan ja sosiaalihuollosta vastaava toimielin peruuttaa suostumuksensa tai vaatii henkilökortin peruuttamista.

Henkilökortti voidaan peruuttaa, jos:

- 1) siinä on ilmeinen virheellisyys;
- 2) se on turmeltunut tai sen merkintöjä tai teknisen osan tietoja on muutettu;
- 3) sitä käyttää joku muu kuin kortinhaltija tai se on muun kuin kortinhaltijan hallussa; taikka
- 4) jos sen myöntämisen jälkeen on tullut esiin seikkoja, jotka todennäköisesti johtaisivat 17 §:n nojalla matkustusasiakirjaksi hyväksyttävän henkilökortin epäämiseen.

Harkittaessa henkilökortin peruuttamista 2 momentin 4 kohdan nojalla on otettava huomioon 17 §:n 4 momentissa mainitut seikat.

Jos henkilökortti on peruutettu 1 momentin 3 kohdan nojalla ennen hakijalle luovuttamista tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla syyistä, joka ei ole aiheutunut kortinhaltijan omasta huolimattomasta menettelystä, kortinhaltijalla on oikeus saada maksutta uusi henkilökortti peruutetun henkilökortin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi. Jos henkilökortti on peruutettu kortin turmeltumisen vuoksi, kortinhaltijalla on kuitenkin oikeus saada uusi henkilökortti maksutta vain, jos turmeltuminen on aiheutunut viranomaisesta johtuvasta syyistä.

26 §

Ulkomaalaisen henkilökortin peruuttamisen ja voimassaolon päättymisen edellytykset

Ulkomaalaisen henkilökortti peruutetaan, jos:

- 1) kortinhaltijan oleskelulupa, oleskeluoikeuden rekisteröinti tai oleskelukortti peruutetaan tai kortinhaltija karkotetaan maasta;
- 2) kortinhaltijalla ei ole enää kotikuntaa Suomessa;
- 3) kortinhaltija sitä pyytää;
- 4) se katoaa ennen hakijalle luovuttamista tai kortinhaltija ilmoittaa sen kadonneeksi tai anastetuksi;
- 5) alaikäiselle hakijalle myönnetyn henkilökortin edellytyksenä on ollut huoltajien suostumus ja huoltaja peruuttaa suostumuksensa; tai
- 6) alaikäinen on otettu huostaan ja sosiaalihuollosta vastaava toimielin peruuttaa suostumuksensa tai vaatii henkilökortin peruuttamista.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Ulkomaalaisen henkilökortti voidaan peruuttaa, jos:

- 1) siinä on ilmeinen virheellisyys;
- 2) se on turmeltunut tai sen merkintöjä tai teknisen osan tietoja on muutettu;
- 3) sitä käyttää joku muu kuin kortinhaltija tai se on muun kuin kortinhaltijan hallussa; tai
- 4) sen myöntämisen jälkeen on tullut esiin seikkoja, jotka kortin myöntämistä harkittaessa olisivat todennäköisesti johtaneet sen epäämiseen.

Jos henkilökortti on peruutettu 1 momentin 4 kohdan nojalla ennen hakijalle luovuttamista tai 2 momentin 1 tai 2 kohdan nojalla syystä, joka ei ole aiheutunut kortinhaltijan omasta huolimattomasta menettelystä, kortinhaltijalla on oikeus saada maksutta uusi henkilökortti peruutetun henkilökortin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi. Jos henkilökortti on peruutettu kortin turmeltumisen vuoksi, kortinhaltijalla on kuitenkin oikeus saada uusi henkilökortti maksutta vain, jos turmeltuminen on aiheutunut viranomaisesta johtuvasta syystä.

Ulkomaalaisen henkilökortin voimassaolo päättyy, jos kortinhaltija saa Suomen kansalaisuuden. Kortinhaltijalle ei tällöin anneta erillistä hallintopäätöstä eikä valitusosoitusta.

31 §

Henkilökorttirekisteri

Tässä laissa poliisille ja Suomen edustustolle säädettyjen tehtävien suorittamiseksi poliisi pitää henkilökorttirekisteriä, johon talletetaan:

- 1) henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 4 §:ssä tarkoitetut tarpeelliset henkilön perustiedot;
- 2) tiedot henkilökorttia koskevasta hakemuksesta, päätöksestä, luvasta, poliisin ja Suomen edustuston toimenpiteestä, esteestä, huomautuksesta ja ilmoituksesta;
- 3) henkilön valokuva ja nimikirjoitusnäyte, jotka hän on luovuttanut poliisille, ulkoministeriölle tai ulkoasiainhallinnon viranomaiselle henkilökorttia hakiessaan; sekä
- 4) henkilökortin hakijan henkilökortin hakutilanteessa otetut sormenjäljet.

Rekisterin tietojen käytöstä säädetään henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 11—15 §:ssä. Tietojen luovuttamisesta ja poistamisesta säädetään mainitun lain 4 luvussa ja 38 §:ssä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen tämän lain voimaantuloa myönnettyt henkilökortit lakkaavat olemasta voimassa niiden voimassaolon päättyessä.

2.

Laki

passilain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan passilain (671/2006) 2 §:n 1 momentti, 5, 6 b, 7, 11, 13, 14 ja 21 §, sellaisina kuin niistä ovat 5 § laissa 456/2009, 6 b § laissa 966/2014, 11 § osaksi laissa 456/2009, 14 § laeissa 456/2009 ja 303/2013 sekä 21 § laeissa 456/2009, 303/2013 ja 1164/2019, seuraavasti:

2 §

Matkustamisoikeuden osoittaminen

Suomen kansalainen osoittaa oikeutensa matkustaa maasta ja saapua maahan passilla, jollei tästä laista, Euroopan unionin lainsäädännöstä taikka Suomea sitovasta kansainvälisestä sopimuksesta muuta johdu. Ilman passia Suomen kansalainen saa matkustaa Islantiin, Norjaan, Ruotsiin ja Tanskaan. Valtioneuvoston asetuksella säädetään ne muut maat, joihin Suomen kansalainen saa matkustaa käyttäen matkustusasiakirjana passin sijasta henkilökorttilain (663/2016) 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilökorttia.

5 §

Passin sisältö

Passiin merkitään hakijan sukunimi, etunimet, sukupuoli, syntymäaika ja henkilötunnus, kansalaisuus, syntymäkotikunta, passin myöntämispäivä ja viimeinen voimassaolopäivä, passin myöntänyt viranomais ja passin numero. Passissa on lisäksi passinhaltijan kasvokuva ja nimikirjoitus. Kelpoisuusalueeltaan rajoitettuun passiin merkitään ne maat, joihin se oikeuttaa matkustamaan, tai ne maat, joihin passi ei oikeuta matkustamaan. Syntymäkotikunnan sijaan merkitään "ulkomaat", jos hakijan syntymäkotikuntaa ei voida luotettavasti selvittää tai jos syntymäkotikunnan merkitseminen passiin todennäköisesti vaarantaisi passinhaltijan turvallisuutta.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun nimikirjoituksen merkitsemisestä annetaan tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

6 b §

Uuden passin hakeminen

Jos hakija hakee uutta passia sähköisesti kuuden vuoden kuluessa aiemman passin tai henkilökortin myöntämisestä ja aiempaa passia tai henkilökorttilain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettua henkilökorttia varten on otettu sormenjäljet ja annettu nimikirjoitusnäyte, passia haettaessa ei edellytetä hakijan henkilökohtaista läsnäoloa. Hakijalta ei tällöin oteta sormenjälkiä uutta passia varten.

Hakijan tulee kuitenkin saapua henkilökohtaisesti viranomaisen luokse uutta passia sähköisesti haettaessa, jos se on hakijan tunnistamiseksi, uusien sormenjälkien ottamiseksi, uuden nimikirjoitusnäytteen antamiseksi tai muusta erityisestä syystä tarpeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua menettelyä ei sovelleta haettaessa uutta passia Suomen suur-lähetystöltä tai lähetetyn virkamiehen johtamalta konsulaatilta taikka sellaiselta muulta Suomen edustustolta, jossa palvelevan nimetyn Suomen kansalaisen ulkoministeriö on oikeuttanut myöntämään passeja, eikä haettaessa uutta diplomaattipassia, virkapassia, merimiespassia tai ulkomaalaislain (301/2004) 8 luvussa tarkoitettua ulkomaalaiselle myönnettävää matkustusasiakirjaa.

7 §

Alaikäisen passihakemus

Alaikäisen passihakemukseen tulee liittää hänen huoltajiensa suostumus. Huoltaja voi antaa suostumuksensa passin kelpoisuusalueen tai voimassaoloajan osalta rajoitettuna.

Jos alaikäinen on otettu Suomessa sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen huostaan, antaa 1 momentissa tarkoitettua suostumuksen lastensuojelulain (417/2007) 45 §:n 1 ~~ja~~ 2 momentissa tarkoitettu viranhaltija.

11 §

Passin myöntäminen alaikäiselle

Alaikäiselle myönnetään passi, jos hänen huoltajansa siihen suostuvat.

Jos joltakin huoltajalta ei matkan, sairauden tai muun vastaavan syyn vuoksi voida saada 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua suostumusta ja jos ratkaisun viivästyttämisestä aiheutuisi kohtuutonta haittaa, ei hänen suostumuksensa asiassa ole tarpeen. Jos huoltaja on evännyt suostumuksensa, passi voidaan kuitenkin myöntää alaikäiselle, jos sen myöntämättä jättäminen olisi selvästi vastoin lapsen etua ja jos voidaan pitää ilmeisenä, ettei lasta vastoin huoltajansa suostumusta muutoin kuin tilapäisesti viedä toiseen valtioon.

Lastensuojelulain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin on velvollinen antamaan passin myöntävän viranomaisen pyynnöstä lausunnon siitä, onko passin epääminen selvästi vastoin lapsen etua. Viranomainen antaa lausuntonsa niissä tapauksissa, joissa viranomaisella on ennestään hallussaan alaikäistä tai hänen huoltajiaan koskevia tietoja. Lausunto voi sisältää myös sellaista tietoa, joka sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (812/2000) nojalla on pidettävä salassa, jos tämä on lapsen edun kannalta välttämätöntä.

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Päätöstä, jolla alaikäiselle on 2 momentin nojalla myönnetty passi, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

13 §

Passin kelpoisuusalue

Passi oikeuttaa matkustamaan Suomesta.

Passin kelpoisuusaluetta rajoitetaan sen mukaan kuin hakija pyytää taikka huoltaja 7 §:n 1 momentin nojalla tai sosiaalihuollosta vastaava toimielin huostaanottamansa lapsen osalta on rajoittanut suostumustaan. Kelpoisuusalueeltaan rajoitettu passi voidaan myöntää myös 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle ja silloin, kun alaikäiselle 11 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa myönnetään passi.

14 §

Passin voimassaoloaika

Passi on voimassa viisi vuotta sen myöntämispäivästä, jollei 2–7 momentista muuta johdu.

Passi myönnetään viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi sen mukaan kuin hakija pyytää taikka huoltaja 7 §:n 1 momentin nojalla tai sosiaalihuollosta vastaava toimielin huostaanottamansa lapsen osalta on rajoittanut suostumustaan. Viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi passi voidaan myöntää myös 15 §:n 1 momentissa tarkoitettulle henkilölle ja silloin, kun passi myönnetään 11 §:n 2 momentissa tarkoitettussa tapauksessa. Jos hakijalta ei 6 a §:n 2 momentissa tarkoitettua syystä oteta sormenjälkiä ja syy on tilapäinen, passi myönnetään enintään 12 kuukaudeksi.

Hakijalle, jolla on myös jonkin vieraan valtion kansalaisuus ja joka kansalaisuuslain (359/2003) 34 §:n nojalla mahdollisesti tulee menettämään Suomen kansalaisuutensa, passi myönnetään enintään siihen saakka kunnes hän täyttää 22 vuotta.

Kun passi 18 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa myönnetään peruuttamatta voimassa olevaa passia, uusi passi myönnetään myöntämisen perusteena olevan syyn edellyttämäksi ajaksi, kuitenkin enintään viideksi vuodeksi.

Asevelvolliselle voidaan myöntää passi enintään sen vuoden loppuun, jona hän täyttää 28 vuotta, jollei hän osoita, ettei maanpuolustusvelvollisuus ole esteenä passin myöntämiselle tätä pidemmäksi ajaksi, taikka jollei erityisen painavista syistä muuta johdu.

Väliaikainen passi myönnetään enintään 12 kuukaudeksi. Hätäpassi myönnetään sen mukaan kuin passin myöntämistä edellyttävä syy vaatii, kuitenkin enintään 12 kuukaudeksi.

Diplomaattipassi ja virkapassi voidaan erityisestä syystä myöntää viittä vuotta lyhyemmäksi ajaksi.

21 §

Passin peruuttamisen edellytykset

Passi peruutetaan, jos:

- 1) sen haltija menettää Suomen kansalaisuuden tai vapautetaan siitä;
- 2) passinhaltija pyytää passinsa peruuttamista;

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

3) passi katoaa ennen hakijalle luovuttamista tai passinhaltija ilmoittaa passinsa kadonneeksi tai anastetuksi;

4) huoltaja on peruuttanut 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksensa tai sosiaalihuollosta vastaava toimielin 7 §:n 2 momentissa tarkoitetun suostumuksensa eikä tämän pykälän 2 momentista muuta johdu;

5) sosiaalihuollosta vastaava toimielin vaatii huostaan otetun alaikäisen passin peruuttamista; taikka

6) passi on löytötavaralain (778/1988) mukaan hävitettävä.

Vaikka huoltaja on peruuttanut 7 §:n 1 momentissa tarkoitetun suostumuksensa, passi voidaan jättää peruuttamatta, jos peruuttaminen olisi selvästi vastoin lapsen etua ja voidaan pitää ilmeisenä, ettei lasta vastoin huoltajan suostumusta viedä toiseen valtioon muuten kuin tilapäisesti. Lastensuojelulain 45 §:n 1 momentissa tarkoitettu toimielin on velvollinen antamaan lausunnon siitä, onko passin peruuttaminen selvästi vastoin lapsen etua. Lausuntoon sovelletaan muutoinkin, mitä 11 §:n 3 momentissa säädetään passin epäämisestä annettavasta lausunnosta.

Passi voidaan peruuttaa, jos:

1) passissa on ilmeinen virheellisyys;

2) passi on turmeltunut, sen merkintöjä on muutettu tai siinä on muita kuin viranomaisen merkintöjä;

3) passin myöntämisen jälkeen on tullut esiin seikkoja, jotka passin myöntämistä harkittaessa todennäköisesti johtaisivat 15 §:n nojalla passin epäämiseen;

4) passia käyttää muu kuin se, jolle passi on myönnetty; taikka

5) Digi- ja väestötietovirasto on erityisestä syystä peruuttanut 5 c §:n 2 momentissa tarkoitetun varmenteen.

Diplomaattipassi ja virkapassi voidaan peruuttaa myös silloin, kun passinhaltija on siirtynyt toisiin tehtäviin tai passin myöntämisen edellytyksiä ei muutoin enää ole.

Harkittaessa passin peruuttamista 3 momentin 3 kohdan nojalla on otettava huomioon 16 §:ssä mainitut seikat.

Päätöstä, jolla alaikäiseltä 2 momentin perusteella on päätetty jättää passi peruuttamatta, on noudatettava muutoksenhausta huolimatta.

Jos passi on peruutettu 1 momentin 3 kohdan nojalla ennen hakijalle luovuttamista tai 3 momentin 1, 2 tai 4 kohdan nojalla syystä, joka ei ole aiheutunut passinhaltijan omasta menettelystä, passinhaltijalla on oikeus saada maksutta uusi passi peruutetun passin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi. Jos passi on peruutettu passin turmeltumisen vuoksi, passinhaltijalla on kuitenkin oikeus saada uusi passi maksutta vain, jos turmeltuminen on aiheutunut viranomaisesta johtuvasta syystä. Jos passi on peruutettu 3 momentin 5 kohdan nojalla, passinhaltijalla on oikeus saada maksutta uusi passi peruutetun passin jäljellä olevaksi voimassaoloajaksi.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

3.

Laki

henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain 15 ja 38 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa annetun lain (616/2019) 15 ja 38 §
seuraavasti:

15 §

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely

Poliisi saa käsitellä erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja vain, jos käsittely on käsittelytarkoituksen kannalta välttämätöntä.

Henkilökorttilaissa ja passilaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä biometrisiä tietoja saa käyttää muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen vain, jos se on välttämätöntä luonnononnettomuuden, suuronnettomuuden, muun katastrofin tai rikoksen kohteeksi joutuneen tai muuten tunnistamattomaksi jääneen uhrin tunnistamiseksi. Oikeus tiedon käyttöön on vain sillä, jonka työtehtävien hoitaminen välttämättä edellyttää tiedon käyttöä. Vertaamista varten otettuja tietoja voidaan käyttää vain vertaamisen ajan, ja ne on hävitettävä välittömästi sen jälkeen.

Henkilökorttilaissa ja passilaissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä biometrisiä tietoja saadaan lisäksi käyttää, jos se on välttämätöntä henkilökortin tai passin hakijan tunnistamiseksi hänen myöhemmin hakiessaan henkilöllisyyttä osoittavaa asiakirjaa, ja asianomaisen henkilön suostumuksella myös tällaisen asiakirjan valmistamiseen.

Ulkomaalaislain (301/2004) 131 §:ssä säädettyjen tehtävien suorittamiseksi käsiteltäviä biometrisiä tietoja saa käyttää muuhun kuin niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen vain edellä 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa sekä silloin, jos tietojen käyttäminen on välttämätöntä rikoslain 11—14 luvussa, 17 luvun 2—4, 7, 7 c tai 8 a §:ssä, 34 luvun 3 tai 5 §:ssä, 34 a luvussa taikka 46 luvun 1 tai 2 §:ssä tarkoitetun rikoksen ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi. Oikeus tiedon käyttöön on vain sillä, jonka työtehtävien hoitaminen välttämättä edellyttää tiedon käyttöä. Vertaamista varten otettuja tietoja voidaan käyttää vain vertaamisen ajan, ja ne on hävitettävä välittömästi sen jälkeen.

DNA-näytteiden laadun varmistamiseksi käsiteltäviä tietoja saa käyttää vain niiden alkuperäiseen käsittelytarkoitukseen. Lisäksi tietoja saa käsitellä laillisuusvalvonta-, suunnittelu- ja kehittämistoiminnassa sekä koulutustoiminnassa, jos tiedot ovat koulutuksen toteuttamiseksi välttämättömiä.

Ampuma-aselain (1/1998) 114 §:ssä tarkoitetun ampuma-aseilmoituksen tietoja ei saa käyttää muuhun tarkoitukseen kuin aselupatiedon käsittelyyn.

Muissa poliisin lakisääteisissä tehtävissä käsiteltävien henkilötietojen poistaminen

Lupahallinto- ja valvontatehtävien suorittamiseksi käsiteltävät henkilötiedot poistetaan viimeistään kahdenkymmenen vuoden kuluttua päätöksestä tai sen raukeamisesta, päätöksessä mainitun voimassaoloajan päättymisestä tai henkilötiedon merkitsemisestä.

Poiketen siitä, mitä 1 momentissa säädetään:

1) ampuma-aselain mukaisen ampuma-aseilmoituksen tiedot poistetaan viimeistään kolmen vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä;

2) ampuma-aselain 42 c §:n perusteella käsiteltävät henkilötiedot poistetaan kolmenkymmenen vuoden kuluttua esineen hävittämisestä; tietoja saadaan kuitenkin käsitellä tämän lain 11 §:ssä säädettyssä tarkoituksessa ainoastaan kymmenen vuoden ajan esineen hävittämisen jälkeen;

3) löytötavaratoimintaan liittyvät henkilötiedot poistetaan viimeistään vuoden kuluttua tiedon merkitsemisestä;

4) rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain 7 luvun 9 §:ssä tarkoitettuihin rikkomusepäilyjä koskeviin ilmoituksiin sisältyvät henkilötiedot poistetaan mainitun pykälän 2 momentin mukaisesti sekä muut mainitun luvun mukaiseen valvontaan liittyvät henkilötiedot viimeistään viiden vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä;

5) hallinnollisia seuraamuksia koskevat tiedot poistetaan viimeistään viiden vuoden kuluttua merkinnän tekemisestä;

6) arpajaislain ja rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä annetun lain mukaista valvontaa varten käsiteltävät mainituissa laeissa tarkoitetun valvottavan rahapeliyhteisön, elinkeinonharjoittajan tai yhteisön asiakkaita koskevat henkilötiedot poistetaan heti, kun niiden säilyttäminen ei ole enää valvontatehtävän suorittamiseksi tarpeen;

7) henkilökorttilain 17 §:n 3 momentissa tarkoitetun henkilökortin hakijan hakutilanteessa otetut sormenjälkitiedot poistetaan viimeistään 30 vuorokauden kuluttua henkilökortin myöntämisestä.

Edellä 1 momentissa ja 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetut henkilötiedot poistetaan kuitenkin viimeistään vuoden kuluttua rekisteröidyn kuolemasta, jollei ole erityistä syytä tietojen edelleen säilyttämiseen. Henkilötietojen edelleen säilyttämisen tarpeellisuutta on arvioitava vähintään viiden vuoden välein.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

ulkomaalaislain 33 a ja 159 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 33 a §:n 1 momentti ja 159 §,
sellaisina kuin ne ovat, 33 a §:n 1 momentti laissa 631/2011 ja 159 § laeissa 360/2007 ja 501/
2016, seuraavasti:

33 a §

Oleskelulupakortti

Oleskeluluvan osoitukseksi annetaan oleskelulupakortti. Oleskelulupakortin muodosta ja ominaisuuksista, turvatekijöistä, tekniseen osaan tallennettavista biometrisistä tunnistuksista sekä niiden ottamisesta, rajoituksista ja käyttötarkoituksesta sekä haltijan oikeudesta tarkistaa tekniseen osaan hänestä tallennetut tiedot säädetään kolmansien maiden kansalaisten oleskeluluvan yhtenäisestä kaavasta annetussa neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1030/2002 (*EU:n oleskelulupa-asetus*).

159 §

Unionin kansalaisen oleskeluoikeuden rekisteröinti

Jos unionin kansalainen oleskelee Suomessa yli kolme kuukautta, hänen on rekisteröitävä oleskelunsa. Rekisteröintihakemus jätetään Maahanmuuttovirastolle kolmen kuukauden kuluessa maahantulopäivästä.

Unionin kansalaisen annettua selvityksen siitä, että hän täyttää rekisteröinnin edellytykset, hänelle on välittömästi annettava rekisteröintitodistus.

Rekisteröintitodistuksen asiasisällöstä säädetään unionin kansalaisten henkilökorttien sekä oikeuttaan vapaaseen liikkuvuuteen käyttäville unionin kansalaisille ja heidän perheenjäsenilleen myönnettävien oleskeluasiakirjojen turvallisuuden lisäämisestä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2019/1157.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Valiokunnan mietintö HaVM 8/2021 vp

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että sisäministeriö selvittää oikeudelliset ja muut edellytykset lainmuutokselle, jolla passirekisteriin tai henkilökorttirekisteriin talletettujen sormenjälkien käyttäminen olisi mahdollista ainakin kaikkein törkeimpien rikosten ennalta estämiseksi, paljastamiseksi tai selvittämiseksi, joko osana poliisin henkilötietolainsäädännön toimenpanoa koskevaa selvitystä tai antaa hallintovaliokunnalle asiasta erillisen selvityksen viimeistään syysistuntokauden 2022 alkuun mennessä.

Helsingissä 27.5.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Riikka Purra ps
varapuheenjohtaja Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Jussi Halla-aho ps
jäsen Eveliina Heinäluoma sd
jäsen Hanna Holopainen vihr
jäsen Hanna Huttunen kesk
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Matti Semi vas
jäsen Heidi Viljanen sd
jäsen Ben Zyskowicz kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Minna-Liisa Rinne